特别说明

此资料来自豆丁网(http://www.docin.com/)

您现在所看到的文档是使用**下载器**所生成的文档

此文档的原件位于

http://www.docin.com/p-109554676.html

感谢您的支持

抱米花

http://blog.sina.com.cn/lotusbaob

ئىندىئانلار ھالاكىتىنىڭ باش ئاخىرى

-غەربىي ياۋرۇپا تاجاۋۇزچىلىرىنىڭ مۇستەملىكىچىلىك ھىيلىسى

ئۆمەرجان ئىمىن

ئىندىئانلار ،ئاۋستىراليانلار، پولىنېزىيانلار... دۇنيا سوراپ باققان خەلقلەر ئىدى. تاجاۋۇزچىلارنىڭ بالاخور نەپسى ئۇلارنى يەپ كەتتى .بۇ «مۇستەملىكىچىلىك تارىخى ئىنسانىيەت سالنامىسىگە قانلىق قىلىچ ۋە يالقۇنلۇق ئوت تىلى بىلەن يېزىلىپ قالدى .» (ماركس) كولۇمبونىڭ مۇۋەپپەقىيىتى ئىندىئانلارغا قىيامەت ئېلىپ كەلدى.ئۇ 1513 -يىلى تۇنجى بۇلۇپ ئامېرىكا قىتئەسىدە مۇستەملىكە ئورناتتى.شۇنىڭدىن كېيىن ئەنگلىيە،فىرانسىيە،پورتۇگالىيە،ۋە گوللاندىيەمۇستەملىكىچىلىرى ئارقا - ئارقىدىن قوشۇن كىرگۈزۈپ، ئىسپانىيە بىلەن مۇستەملىكە تالاشتى. بىر ئەسىرگە يەتمىگەن ۋاقىت ئىچىدە پۈتكۈل ئامېرىكا قىتئەسى مۇستەملىكىچىلەرنىڭ تۆمۈر تاپىنى ئاستىدا قالدى. تاجاۋۇزچى ئەل ھۆكۈمەتلىرى ئىندىئانلارنى قۇل قىلىش جەريانىدا مۇستەملىكىچىلىك ھىيلىسىنىڭ ئۈلگىسىنى ياراتتى.

1. ئەپسانە ـ رىۋايەتلەر ئارقىلىق كېڭەيمىچىلىك قىلىش ھىيلىسى

ياۋرۇپالىقلار كولۇمبو خاتىرلىرى ئارقىلىق ئامېرىكا قىتئەسىنىڭ سىرلىق جۇغراپىيىلىك مۇھىتى، ئىندىئانلارنىڭ غەلىتە قىياپىتى ۋە ئۆزگىچە تۇرمۇش ئادەتلىرى بىلەن تونۇشقاندىن كېيىن ، ئوتتۇرا ئەسىردە تازا راۋاجلاندۇرۇلغان قەدىمكى يۇنان، رىم ئەپسانە ـ رىۋايەتلىرىگە رىئاللىق

تۈيغۇسىدا قاراشقا ئادەتلەندى .ئەپسانە رىۋايەتلەردە قەيت قىلىنغان ھادىسىلەرنى تېپىش ئۈچۈن ئامېرىكا قىتئەسىگە بېرىشقا بەل باغلىغان تەۋەككۈلچىلەرنىڭ كۆپىيىشى ـ ئىسپانىيە پادىشاھىنىڭ كاللىسىدا كېڭەيمىچىلىك قىلىشنىڭ كۆڭۈلدىكىدەك ھېلىسىنى شەكىللەندۈردى .

1513 - يىلى تەۋەككۈلچى ئاقسۆڭەك دېرىئان ئىسپانىيە پادىشاھىغا رىۋايەتتىكى «ياشلىق بۇلىقى» (بۇ بۇلاققا چۆمۈلگەن كىشى ياشلىق دەۋرىگە قايتارمىش) نى تېپىپ بېرىش بەدىلىگە زور ئىنئامغا ئېرىشىش كويىدا، خان ئارمىيىسىگە باش بولۇپ، ئامېرىكا قىتئەسىگە باردى . ئۇ بارغانلا يېرىدە ئىندىئانلارنى بۇلاقنى تېپىپ بېرىشكە قىستاپ قانلىق قىرغىنچىلىق ئېلىپ باردى . نۇرغۇن جايلاردا مۇستەملىكە بايرىقىنى تىكلىدى. بىر نەچچە يىلدىن كېيىن دېرىئان پادىشاھنىڭ يول يورۇقى بويىچە ھازىرقى فلورىدا ۋە باھاما ئارلىنى «ياشلىق بولىقى » جايلاشقان ئورۇن قىلىپ بېكىتىپ ،بۇ جايدىكى ئىندىئانلارنى قىرىپ تۈگىتىۋەتكەندىن كېيىن ، بۇ رايوندا ھەربىي شتاپ تەسىس قىلدى. 16 -ئەسىرنىڭ باشلىرىدا فلورىدا ۋە باھاما ئارىلى ئىسپانىيەلىكلەرنىڭ ئامېرىكىغا بېرىپ ـ كىلىشىدىكى مۇھىم ستراتېگىيلىك ئورۇن بولۇپ قالغانلىقى -« ياشلىق بۇلىقى» قىزغىنلىقىنىڭ ھەقىقي كۈرۈنىشى ئىدى .

1529 - يىلى ھەربىي ئەمەلدار نونىيو ئىسپانىيە پادىشاھىغا ئەپسانىلەردىكى «يەتتە ئالتۇن شەھەر»نى تېپىپ بېرىشكە ۋەدە بېرىپ ، خىل قوشۇن بىلەن ئامېرىكا قىتئەسىگە باردى . ئۇ ئۆزلىكسىز تۇردە شىمالغا كېڭىيىپ ، كەڭ جايلارنى ئىستىلا قىلغان بولسىمۇ ، بۇ ئەپسانىۋى شەھەرلەرنى تاپالمىدى . 1540 -يىلى پادىشاھنىڭ كۆرسەتمىسى بويىچە ئۆزى ئىستىلا قىلغان شىمالى ئامېرىكا رايونىنىڭ يەتتە يېرىدە ۋالى مەھكىمە ئورگىنى تەسىس قىلدى. 1532 -يىلى مۇستەملىكىچى پىساررو رىۋايەتلەردىكى «كۈمۈش تاغ» ،«سىماب كۆل »نى تېپىش ئۈچۈن غەربىي جەنۇپ تەرەپتىن

ئامېرىكا قىتئەسىگە باستۇرۇپ كىردى . ئۇ پېرۇدىكى ئىنكا دۆلىتىنىڭ نۇر چاقناپ تۇرغان ئىبادەتخانىلىرىنى ، ئاپئاق رەڭدىكى شەھەر قۇرۇلۇشلىرىنى «كۈمۈش تاغ» دەپ خىيال قىلىپ ، نۇرغۇن قانلارنى تۆكۈپ بۇ دۆلەتنى مۇنقەرز قىلدى .«سىماپ كۆل»نى ئىزدەپ ئارگېنتىناغىچە كېڭەيدى.

1518 - يىلى خۇئان دىگىل خاۋا ئىسىملىك مۇستەملىكىچى ئەپسانىلەردىكى «ئامازۇن ئايال چەۋەندازلىرى »نى تېپىش ئۈچۈن ئامېرىكا قىتئەسىگە باردى.كېيىن ئولېليانمۇ ئوخشاش مەقسەتتە ئامېرىكىغا قوشۇن باشلاپ باردى. ئۇلار ھازىرقى ئامازۇن ھارۋىسىدا توققۇز نەپەر ئايال چەۋەنداز بىلەن ئۇرۇشقاندىن كېيىن ،بۇ جايغا «ئامازۇن» دەپ نام بەردى.ئۇلار يەنە مايا رايونى ،كالىفورنىيە ،برازىلىيە،چىلى قاتارلىق جايلاردا ئايال چەۋەندازلارنى ئىزدەش ئۇرۇشى ئېلىپ بېرىپ بۇ جايلارنى بېسىۋالدى

1519 - يىلىدىن باشلاپ دىيىشىس، پلاسكىس قاتارلىق مۇستەملىكىچىلەر كۇبادا رىۋايەتتىكى «ئىت باش مايمۇن»ۋە «ئىت يۈزلۈك ئادەم»لەرنى ، مايا رايونىدا «سۇ ئاستىدا ئۇخلايدىغان قەبىلە» ،«چېچى يوق ئادەملەر» ،«پەتەك ئادەملەر»نى،جەنۇبىي ئامېرىكىدا «ئىككى باشلىق قۇش» ،«بىر پۇتلۇق ئادەملەر»ۋە «قۇيرۇقلۇق ئادەملەر» ،«شىر بەدەن قۇش باش»ھايۋاننى ئىزدەش ئۇرۇشى قوزغاپ بۇ جايلارنى بېسىۋالدى.بەزى مۇستەملىكىچىلەر بويي ئېگىزلىكى سەككىز ئادەمنىڭ بويي ئېگىزلىكىگە باراۋەر كېلىدىغان «گىگانت ئادەملەر»نى ھەم سۆزلىيەلەيدىغان ،ئاڭلىيالايدىغان «ئادەم بېلىق »لارنى ئىزدەش جەريانىدا كولورىدا ،پېرو ،تىنوچىدىتلان ،يېڭى گالىتسىيە ،يۇكاتان يېرىم ئارىلى ،مىسسىپى دېلتا رايونى ۋە تېكساس دېڭىز ساھىلى،بېرناردىنا ئارىلى قاتارلىق جايلارنى بېسىۋالدى.مۇستەملىكە قىلىنغان بارلىق جايلاردا ئىسپانىيەگە قاراشلىق ۋالىي مەھكىمە ئورگىنى تەسىس قىلىندى. مۇستەملىكىچىلەرنىڭ قانلىق قىلىچى رىۋايەتنى رىئاللىققا ئايلاندۇرۇشقا قادىر بولالمىغان بولسىمۇ ،ئىسپانىيە

docin www.docin.com

پادىشاسىنىڭ پۈتكۈل ئامېرىكىدا قىتئەسىنى ئۆز مۇستەملىكىسىگە ئايلاندۇرۇش نىيىتىنى ئىشقا ئاشۇردى.

2. دىنى ئېتىقادىنى ئۆزگەرتىش ھىيلىسى

ئىندىئان دىنىدا تۇتېم ئېتىقادى ۋە كۆپ ئىلاھلىق دىن ئاساسىي ئورۇندا تۇراتتى .ئۇلارنىڭ ئىلاھلىرىمۇ ئاجايىپ -غارايىپ ئوبرازلار تۇسىدە يارىتىلغاندى.دەسلەپكى مۇستەملىكە دەۋرىدىلا ئىسپانىيە ئارمىيىسىنىڭ ھەربىي روھانىلىرى ، ئۆز ئارمىيىسىگە « ئىندىئانلار < ئىنجىل> دا كۆرسىتىلگەن جىن ئالۋاستىلارغا چوقۇنۇپ ئىنسانىيەتكە ئاپەت تىلەيدىكەن» دىگەنلەرنى كەڭ تەشۋىق قىلىپ ، ئىندىئانلارغا بولغان قىرغىنچىلىقنى كەسكىنلەشتۈرگەنىدى. 1611 -يىلى كوئىتو ئېلادىكى سان پىتىر ئەتراپىدا يۇقۇملۇق كېسەل تارقالغاندا ، 1558 - يىلى پونساكرا قولتۇقىدا قارا بوران چىقىپ ئىسپانىيە دېڭىز پىلوتىنى ۋەيران قىلىۋەتكەندە ، روھانىلار « بۇ ئىندىئانلارنىڭ جىن -ئالۋاستىلارغا چوقۇنغانلىقىدىن بولغان» دىگەن دىننىي سەۋەبنى تارقاتقاچقا ، مۇستەملىكچى ئارمىيە بۇ جايلاردىكى ئىندىئانلارنى پۈتۈنلەي قىرىپ تۈگىتىۋەتكەن. قايسى جاي تەبىئەتنىڭ بۇزغۇنچىلىقىغا ئۇچرىسا شۇ جايدىكى ئىندىئانلارنى قىرىپ يوقۇتۇش ئەۋج ئالغان ئىدى. خىرىستىئانلار بۈۋى مەيرەمنى «مۇقەددەس ئانا» سۈپىتىدە ئۇلۇغلايدۇ. ئىندىئانلارمۇ « تونەنچىن» (مۇقەددەس ئانا) نى بارلىق ئىلاھلارنىڭ ئانىسى ، دەپ قارايدۇ ئىندىئانلار يەنە قۇياش ئىلاھى بىلەن ئوت ئىلاھىنى كىرىست بەلگىسى بىلەن ئىپادە قىلىدۇ. ئىندىئان دىنلىرىدىمۇ خىرىستىئان دىنىغا ئوخشاش « ئىلاھ يولىدا قۇربان بولغانلارنىڭ روھى ئىلاھ بولۇپ تۇغۇلىدۇ.» دىگەن تەلىمات ئاساسى ئورۇندا تۇرىدۇ. مۇستەملىكچىلەر بۇ تاسادىبى ئوخشاشلىقنى دەستەك قىلىۋېلىپ ، ئىندىئانلارنى « سىلەر بۈۋى مەيرەمنىڭ باشقابىر ئۇرۇقىدىن دەپ ئالداپ ، خىرىستىئان دىنىغا بەيئەت قىلىشقا زورلىغان. ئۇلار يەنە ئىندىئان بۇتخانىلىرىدىكى كىرىست

بەلگۈلەرنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئەيسانىڭ ھەيكىلىنى ئورناتقان. ئىندىئانلار بۇنى كىچىك ئىش دەپ بىلىپ چۈشۈنۈشەرگەن.

خىرىستىئان دىنى تارقاتقۇچىلىرى يەنە « قەيەردە يامانلىق ، دىنسىزلىق ئەۋج ئالسا شۇ يەردە بۇۋى مەيرەم روھى پەيدا بولىدۇ» دىگەننى يەرلىك ئاھالىگە تەشۋىق قىلىش بىلەن بىرگە بىر چاغدا، ياۋرۇپادىن بۇۋى مەيرەم ھەيكىلىنى تۈركۈملەپ يۆتكەپ كىلىپ ، ئىندىئانلار توپلىشىپ ئولتۇراقلاشقان ، قارشىلىق كۈچى كۈچلۈك جايلارغا مەخپىي كۆمگەن. بىر مەزگىلدىن كىيىن ، سېتىۋېلىنغان ئىندىئان كاھىنلىرى بۇلارنى «بايقاپ » قالغان ۋە خەلققە ئىلاھىيلاشتۇرۇپ تەشۋىق قىلغان. شۇنىڭ بىلەن بۇ جايلار قان تۆكۈلدىغان ،ئاھالىلار تارقالاشتۇرىلدىغان ھەم كاتتا چېركاۋلار قەد كۆتۈرىدىغان ئورۇنغا ئايلىنىپ قالغان .1517- 1565 -يىللار ئارلىقىدا پەقەت مېكسىكىدىلا 200دىن ئارتۇق ئورۇندا بۇۋى مەريەم ھەيكىلى بايقالغان .

مۇستەملىكىچىلەر يەنە ئىندىئانلارنىڭ ئالەم كۆزىتىش مۇنارلىرى ،قۇياش ئىھراملىرى ۋە ئىبادەتخانىلىرى ئۈستىگە چېركاۋلارنى سالدى. ئىندىئان بۇتلىرىنى چېقىپ ،ئورنىغا ئىندىئان بۇدلىرى شەكلىدە نىقاپلانغان خىرىستىئان بۇدلىرىنى تۇرغۇزدى.كىرىست بەلگىلىرىنىمۇ ئىندىئانلار ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان بويۇملار بىلەن ياسىدى.خىرىستىئان دىنى بايراملىرىنى ۋە نەزىر -چىراق كۈنلىرىنى ئىندىئان كالىنىدارى بويىچە يەرلىك بايرام كۈنلىرىگە توغرىلاپ ئورۇنلاشتۇردى.ئىندىئانلارنى خىرستىئان دىنلىرىغا قوبۇل قىلىش رەسمىيەتلىرىنىمۇ ئاددىيلاشتۇرۇپ ،كۈنىگە 6مىڭدىن 15مىڭغىچە ئادەمنى دىنغا كىرگۈزدى. چېركاۋلاردىكى بۇۋى مەريەم بۇدلىرىغا «تونەنچىن »دەپ ئىسىم قويىدى. ئىندىئانلار يوقىرىقى ئۆزگىرىشلەرنى شەكىل جەھەتتىكى ئىش ھىسابلاپ ئاسانلا كۆنۈپ كەتتى. ئۇلار خىرىستىئان بۇتلىرىنىڭ ئارقىسىغا ئۆز بۇتلىرىنى يوشۇرۇپ قويۇپ مەخپىي چوقۇندى. چېركاۋلار ئاستىغا ئۆز بۇتلىرىنى كۆمۈپ قويىدى. چېركاۋ تۈۋرۈكلىرىگە ئۆز

دىنىي دۆرتلىرىنى يېزىپ قويىدى. خىرىستىئان دىنى ئۆسۈللىرىنى ئارىلاشتۇرۇپ ئوينىدى .مۇستەملىكىچىلەر بۇ خىل پاسسىپ قارشى تۇرۇشنى بىلىسمۇ بىلمەسكە سالدى .ئۇلار ۋاقتىنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ كېيىنكى ئەۋلات ئىندىئانلارنىڭ بۇ خىل مەخپىي «قۇرساق كۆپۈكى»نى ئاستا -ئاستا ئۇنتۇپ كېيىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى.گەرچە ئامېرىكا قىتئەسىنىڭ يېرى كەڭ، ئاھالىسى شالاڭ بولۇش ئالاھىدىلىكى تۈپەيلى ، مۇستەملىكىچىلەرنىڭ ئىندىئانلارنى دىنسىزلاندۇرۇش ھىيلىسى تەلتۆكۈس ئۇنۇم بەرمىگەن بولسىمۇ ،لىكىن ئۆز دىنىدىن يۈز ئۆرىگەن ئىندىئانلاردا ئېتىقادسىزلىق ،ئەسلىنى ئۇنتۇش خاھىشلىرى ئەۋج ئېلىپ كەتتى.

3. مەدەنىيەتنىڭ جان تومۇرىنى ئۈزۈۋېتىپ روھىنى ئۆلتۈرۈش ھىيلىسى

ياۋروپادا تۇنجى بولۇپ قۇياش تەلىماتىنى ئوتتۇرىغا قويغۇچى برونىي رىم مەيدانىدا كۆيدۈرۈلۈۋاتقان 1600 -يىللاردا ،ئىندىئانلار مايا ،تىنوچىدىتلان ۋەتۇئىتخۇلكان شەھەرلىرىدىكى ئالەم كۈزىتىش مۇنارلىرىدا ئۆزلىرى كەشىپ قىلغان تېلېسكوپ بىلەن كۈننىڭ كۆيۈش ۋاقتىنى ،ئاي،زۆھرەيۇلتۇزى ۋە باشقا سەييارىلەرنىڭ دەۋرىيلىك ئايلىنىش ۋاقتىنى توغرا ھېسابلاپ چىقىۋاتاتتى.

ئىندىئانلارنىڭ پۇختا مەدەنىيەت تۈۋرى مۇستەملىكىچىلەرنىڭ «ئىندىئانلارنى بويسۇندۇرۇش -ياۋايى ھايۋانلارنى كۆندۈرگەنچىلىك ئاسان ئىش»دىگەن خىيالىنى كۆپۈككە ئايلاندۇرۇۋەتكەنىدى.مۇستەملىكىچىلەر بىر مەزگىللىك ھۇدۇقۇش قورقۇشتىن كېيىن ،ئىندىئان مەدەنىيىتىنىڭ ئىچكى مېخانىزىمىدىكى سەلبىي خۇسۇسىيەتنى بايقىۋالدى.كاھىنلار پوتكۇل ئىندىئان جەمئىيىتىنىڭ يۇقىرى تەبىقىسى ۋە زىيالىيلار قاتلىمى ئىدى. ئۇلار پوتكۇل جەمئىيەتنىڭ ئىلىم -پەن،مەدەنىي -مائارىپ ۋە مەنىۋى پائالىيەت ئىشلىرىنى ئۈستىگە ئالغۇچىلار ئۇلار يەنە ئىگىلىك باشقۇرۇش ،ئۇرۇشقا قوماندانلىق

www.docin.com

قىلىش، جەمئىيەت تەرتىپىنى تۈزەش قاتارلىق پائالىيەتلەرگىمۇ يېتەكچىلىك قىلاتتى. چىن مەنىسى بىلەن ئېيتقاندا ،پۈتكۈل ئىندىئان مەدەنىيىتى «كاھىن»نامى بىلەن ئاتالغان يۇقىرى تەبىقە دىندارلار سىنىپىغا مەنسۇپ ئىدى.

كاھىنلار دىنى خەلقنى كۆڭۈلدىكىدەك قۇل قىلىشنىڭ ۋاستىسى قىلىۋالغانىدى. ئۇلار ئۆزلىرى ئېرىشكەن بارلىق بىلىملەرنى ئىلاھىي ۋەھىي سۈپىتىدە خەلققە يەتكۈزەتتى.خەلق بارلىق ئورۇنلاشتۇرۇشلارنى تەڭرىنىڭ ئىرادىسى دەپ بىلىپ ،شەرتسىز بويسۇناتتى ھەم كاھىنلارنى «ئەۋلىيا »دەپ ئۇلۇغلايتتى .كاھىنلار ئۆزلىرىنىڭ مەدەنىيەت يارىتىش تەجرىبىلىرىنى ئىنتايىن مەخپىي تۇتاتتى ،ئۆز پەرزەنتلىرىنىلا «ئىز باسار ئەۋلىيا»قىلىپ تەربىيلەيتتى خەلقنى ھەرگىز ئارىلاشتۇرمايتتى.بىر كاھىن ئۆلسە ئورنىغا بىر كاھىن پەرزەنت ئىز باسار بولاتتى،خەلق پەقەت ئانا تىلى ،ئۇرۇش ئىلاھلارغا چوقۇنۇش ۋە ئېغىر ئەمگەكتىن باشقا ھېچنىمىنى بىلمەيتتى،يېزىق بىلىدىغان بىرمۇ پۇقرا بولمايتتى. ئىندىئان مەدەنىيىتى ماھىيەتتە«كاھىنلار مەدەنىيىتى»ئىدى. ئىندىئان مەدەنىيىتىنىڭ جان تومۇرى ئاخىرى ئىسپانىيە مۇستەملىكىچى ئارمىيىسىنىڭ باش روھانىيسى دىئوگو .د .راندانىڭ قانلىق قىلىچىدا كېسىپ تاشلاندى.

1562 - يىلى راندا ئامرىكىنىڭ پۈتكۈل ئىسپان تاجاۋۇزچى ئارمىيىسىگە ئىندىئان كاھىنلىرىنىڭ نەسلىنى قۇرۇتىۋېتىش ،ئىندىئان تىل -يېزىقىدىكى كىتاب،ھۆججەتلەرنىڭ بىرىنىمۇ قويماي كۆيدۈرۈۋېتىش كاھىنلارنىڭ بارلىق ئەسلىھەلىرىنى بۇزۇپ تاشلاش بۇيرۇقىنى بەردى.شۇنىڭدىن كېيىنكى 40يىلدا مۇستەملىكىچىلەر «كاھىنلار جىن -ئالۋاستىلارنىڭ يەر يۈزىدىكى ۋەكىلى»دىگەننى باھانە قىلىپ ،400مىڭدىن ئارتۇق كاھىننى ئۆلتۈردى.پايدىلىنىش مەقسىتىدە ساقلاپ قالغان ئاز ساندىكى خائىن كاھىنلارنى ھېسابقا ئالمىغاندا كاھىنلارنىڭ نەسلىنى پۈتۈنلەي قۇرۇتىۋەتتى.

نەچچە مىڭ يىللىق ئىندىئان مەدىنىيىتىنىڭ جەۋھەرلىرى مۇجەسسەملەشكەن كىتابلارنى «ئالۋاستىلار قوللانمىسى» دەپ پۈتۈنلەي كۆيدۈرۈۋەتتى .مەدىنىيەت ئەسلىھەلىرىنى بۇزۇپ تاشلىدى.ئالىملار كېيىنكى 300 يىل جەريانىدا قاتتىق ئاختۇرۇشلار بەدىلىگە ئاران تۆت پارچە كىتابنى قولغا چۈشۈرگەن بولسىمۇ ،ئىندىئان يېزىقىنى بىلىدىغان بىرمۇ ئادەم بولمىغاچقا ،ئوقۇش مۇمكىن بولماي ،مۇزېي بۇيۇمى بولۇپ كەتتى .ئىندىئان مەدىنىيىتىنىڭ سەلتەنىتى پەقەت جارابلاردىلا ساقلىنىپ قالدى.ۋەتىنىدىن ،دىنىدىن ۋە مەدىنىيەت ئىزچىللىقىدىن ئايرىلغان ئىندىئانلار بىراقلا روھسىزلىنىپ جەڭگىۋارلىقىنى يوقاتتى.

4. مەدىنىيەت كۆچۈپ كىلىپ شالغۇتلاشتۇرۇش ھېيلىسى

مۇستەملىكىچىلەر ئىندىئانلارنىڭ مىللىي مەدىنىيىتىنى خارابلاشتۇرۇشقا باشلىغان دەسلەپكى مەزگىللەردە ئوتتۇرا ئەسىر ياۋروپا مەدىنىيەت ئەنئەنىلىرىنى ھەر خىل شەكىللەر ئارقىلىق ئامېرىكىغا كۆچۈرۈپ ئاپىرىپ ئىندىئانلارغا مەجبۇرىي تاڭغاندى.

مۇستەملىكىچىلەر ئامېرىكىغا قەدەم باسقان كۈندىن باشلاپ بۇ جايدىكى تاغ تىزمىلىرى ، دەريا -كۆللەر، ئورمانلىق ، ئارال، دېڭىز بوغۇزلىرى ، شەھەر ۋە يېزا -كەنتلەرنى خرىستىئان دىنى ئەۋلىيالىرىنىڭ ئىسمى ۋە خرىستىئان دىنى بايرام ناملىرى بىلەن ئاتاپ ماڭغان. كولۇمبو غەربىي ھىندى تاقىم ئاراللىرىغا 1492 -يىلى 12 -ئاينىڭ 25 -كۈنى يېتىپ بارغانلىقى ئۈچۈن بۇ ئارالدىكى تۇنجى بارغان كەنتكە «ئەيسانىڭ تۇغۇلغان كۈنىنى خاتىرلەش كەنتى» دەپ ئىسىم قويغان.بۇ ئارالنى«كىچىك ئىسپانىيە ئارىلى » دەپ ئاتىغان. پەقەت مېكسىكىدىلا 1756 ئورۇنغا « مەريەم» 221 ئورۇنغا « بۈۋى مەيرەم» دەپ نام بېرىلگەن. « ياقۇپ » ، « يۈسۈپ» نامى بىلەن ئاتالغان جايلارنى ئىنتايىن كۆپ بولغان ، ئەسلى يەر - جاي ناملىرى پۈتۈنلەي بىكار قىلىنغان. مۇستەملىكىچىلەر ئىندىئانلارنىڭ يەرلىك

بايراملىرىنى ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن ، مەخسۇس ۋاقىت ئاجرىتىپ بىرىشنى تەلەپ قىلىشنى ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن ، خرىستىئان دىنىي بايراملىرىنى ئىندىئان كالىندارى بويىچە يەرلىك بايرام كۈنلىرىگە توغۇرلاپ ئۆتكۈزگەن ، يەرلىك دىنىي بايراملارنى ئاددى شەكىلدە ، خرىستىئان دىنى بايراملىرىنى داغ - دۇغۇلۇق ئۆتكۈزۈش شەكلى ئارقىلىق ئىندىئانلارنى خرىستىئان بايراملىرىغا قىزىقتۇرغان. مۇستەملىكىچىلەر ئۆلچەم بىرلىكلىرى ، پۇل بىرلىكلىرى جەھەتتە پۈتۈنلەي ياۋرۇپا ئۆتتۇرا ئەسىر ئۇسلۇبىنى ئۇمۇملاشتۇرغان .

1522 - يىلىدىن باشلاپ ئامىرىكا قىتئەسىنىڭ ھەر قايىسى جايلىرىغا مۇناستىر ، شەھەر قۇرۇش ئەۋج ئالغان. شەھەر لاھىيلەش ، باشقۇرۇش ۋە مەمۇرىيەت تەشكىلى قۇرۇلمىسى جەھەتتە ئىبىرىيە يېرىم ئارىلىدىكى ئۈلگىلەرنى كۆچۈرۈپ كەلگەن . يول قاتنىشى جەھەتتە ، ياۋرۇپا ئۇسلۇبىدىكى شاخمات تاختىسى شەكىللىك لاھيەنى قوللانغان. بىناكارلىق تېخنىكىسى ۋە شەھەر ستىراتىگىيىسى جەھەتتە ئىندىئان ئۇسلۇبى ئاساس قىلىنغان بولسىمۇ ، بىناكارلىق بىزەكچىلىكى جەھەتتە ، ئىتالىيە رەسساملىق ئۇسلۇبىدىن ۋە ئوتتۇرا ئەسىر ھەيكەلتاراشلىق ، ئويما نەقىشچىلىك ھەم بۇياقچىلىق تېخنىكىسى كۆچۈرۈپ كىلىنگەن. نەتىجىدە ، ئىندىئانلارنىڭ ئەنئەنىۋى بىناكارچىلىق مەدەنىيىتى خاراپلاشقان. مۇستەملىكىچىلەر تارىخ -تىزكىرچىلىك ۋە ئەدەبىي ئىجادىيەتنى راۋاجلاندۇرۇپ ئۆزلىرىنىڭ تاجاۋۇزچىلىق تارىخى بۇرمىلانغان تارىخنامىلەرنى ياساپ چىققان. ئەدەبىي ئەسەرلەردە ئۆزلىرىنىڭ ئىندىئانلارنى قىرىپ قۇل قىلغان ئېپلاسلىقلىرىنى «ئەيسا يولىدا قىلىنغان مۇقەددەس ئۇرۇش» سۈپىتىدە تەسۋىرلىگەن. مۇستەملىكىچىلەر ئىندىئان سەنئىتىنىڭ ھەرقايىسى ژانىرلىرىنى خالىغانچە بۇزۇپ پايدىلانغان. ئىندىئانلارنى ياۋرۇپا كىيىملىرىنى كىيىپ ، ياۋرۇپاچە گىرىم قىلىپ ئىندىئان سەنئىتىنى ئورۇنلاشقا مەجبۇر قىلغان . ئىندىئان تىياتىرلىرىنىڭ تەسىرلىك مۇزىكىلىرىنى چىقىرىۋېتىپ ، ئورنىغا خرىستىئان دىنى مۇناجاتلىرىنى سەپلىگەن. ئىندىئان مۇزىكىلىرىغا

www.docin.com

خىرىستىئان دىنىي مەدەنىيەت تېكىستلىرىنى كىرگۈزۈپ ، سىپىنىش پائالىيەتلىرىدە ئىندىئانلارنى يۇقىرى ئاۋازدا ئوقۇشقا مەجبۇرلىغان. ئىندىئان مۇزىكانتلىرىنىڭ ئەنئەنىۋى مىللىي چالغۇلارنى چېلىشنى چەكلەپ ، ياۋروپا چالغۇلىرىنى چېلىشقا قىستىغان. ئىندىئان ئۇسۇللىرىنىمۇ خالىغانچە بۇزۇپ ، ھەممىنى ئەيسانى ، خىرىستىئان دىنىنى مەدھىيەلەيدىغان، خىرىستىئان ئۇسۇلى قىلىپ ئۆزگەرتىۋەتكەن. رەسساملىق ، ھەيكەلتاراشلىق جەھەتتىمۇ ئىندىئان سەنئەتكارلىرىنى ئەنئەنىۋى ئۇسلۇبتىن قول ئۈزۈشكە مەجبۇرلىغان. قىسقىسى : مۇستەملىكىچىلەر ئىندىئان سەنئىتىنى مۇمكىن بولغان دەرىجىدە بۇزۇپ ، ئۆزگەرتىپ ئۆز ئاق سېستىمىسىنى بېيىتقان. مۇستەملىكىچىلەر كېلىشتىن ئىلگىرى « پوچتىكا» دەپ ئاتىلىدىغان ئىندىئان سودىگەرلىرى يۇرتمۇ -يۇرت قاتناپ ، پايدىسىغا ئالماشتۇرۇش شەكلىدىكى ئەنئەنىۋى سودا بىلەن شۇغۇللىناتتى. شەھەرلەردە ئالتۇن -كۈمۈش ، يېزىلاردا كاكاۋۇ مىسالىتا قاتارلىقلار پۇل بىرلىكى قىلىناتتى. مۇستەملىكىچىلەر ئىندىئانلارنى مۇستەملىكە ئاستىغا ئالغاندىن كېيىن ، ئامېرىكا قىتئەسىنى خام ئەشيا مەنبەسى دەپ تونۇپ قالماي ، يەنە ياۋروپادا بازار تاپالمايدىغان ناچار تاۋارلارنى بازار ئورنىدىمۇ پايدىلانغان. ئۇلار سۈپىتى ناچار ماللارنى كۆپلەپ يۆتكەپ كېلىپ تىجارەت بىلەن شۇغۇللانغۇچىلارغا باج ۋە باشقا جەھەتلەردە ئېتىبار بەرگەن . ئىندىئان سودا - سېتىقچىلىرىنى ئېغىر باج ۋاستى بىلەن قىسىپ روناق تېپىش ئىمكانىيىتىدىن ئايرىغان. پۇلدار ئىندىئان ئاق سۆڭەكلىرى يۇشۇرۇن ئۆلتۈرلۈپ ، مال - مۈلكى ، بۇلاڭ - تالاڭ قىلىنغان. مۇستەملىكىچىلەر ئاچقان « نىسىيگە سېتىپ ئۇسۇلى بىلەن تۆلىتىۋېلىش ماگزىن» لىرى ئىندىئانلارنى نامراتلاشتۇرىدىغان ئاساسلىق ئامىلغا ئايلانغان.

5. «مائارىپنى گۈللەندۈرۈش» شۇئارى ئاستىدا نادانلاشتۇرۇش ھىيلىسى

ئەدەبىي ئويغىنىش ھەركىتىنىڭ تۈرتكىسىدە پۈتكۈل ياۋروپانى دىنىي ئىسلاھات دولقۇنىي قاپلىغاندىن كېيىن ، مۇستەملىكىچىلەر ئىندىئانلارغا

بولغان دىنى تەربىيىنى كۈچەيتىشنىڭ زۆرۈرلىكىنى تونۇپ يەتتى. ئۇلار ئىنسانپەرۋەرلىك تونىغا ئورۇنۇۋېلىپ « ئىندىئان مائارىپىنى راۋاجلاندۇرۇپ ئۇلارنىڭ روھىنى قۇتقۇزۇۋالايلى» دېگەن شوئارنى بازارغا سالدى .

1523 - يىلى ئىسپانىيىلىك داڭلىق روھانى پېيدولۇ مېكسىكىدا تۇنجى ، «ئىندىئانلار مەكتىپى» نى قۇرغاندىن كېيىن ، پۈتكۈل ئامېرىكا قىتئەسىدە مەكتەپ قۇرۇش قىزغىنلىقى كۆتۈرۈلدى. مەكتەپلەردە بوي سۇنغان خىزمەت كۆرسەتكەن ئىندىئان ئاق سۆڭەكلىرىنىڭ بالىلىرى قوبۇل قىلىندى. مەكتەپلەردە ياۋروپا مىسسىئونېرلار مەكتەپلىرىدىكى ئوقۇتۇش مىتوتى ئاساس قىلىنىپ ، ئەنئەنىۋى خىرىستىئان دىنى دەرسلىرى ئۆتۈلدى. ئىسپان تىلى ئوقۇتۇش ئاساس قىلىندى. ئەيساغا قارغۇلارچە چوقۇنۇش روھى پۈتكۈل مائارىپ ئەخلاقىنىڭ مەركىزىگە ئايلاندى. « ئىنجىل»نى يادلاش ئەۋج ئالدى. مۇستەملىكىچىلەر « ئىندىئان بالىلار دىنى تەشۋىقات ئەترىتى » تەشكىل قىلىپ ، ئوقۇغۇچىلارنى ئاتا -ئانىلىرىغا ، يەرلىك خەلققە خىرىستىئان دىنىنى تەشۋىق قىلىشقا ئۇرۇنلاشتۇردى. بۇ ئوقۇغۇچىلار يەنە ئىندىئان ئائىلىرىنىڭ يەرلىك دىنغا چوقۇنۇشىنى توسۇش ، يەرلىك قول - ھۈنەر كەسىپى بىلەن شۇغۇللىنىشنى چەكلەش، قارشىلىق ھەركەتلىرىگە پايلاقچىلىق قىلىش، ئىندىئان دىنى بۇتلىرىنى چېقىش ۋەزىپىسىنىمۇ ئۆتەتتى.ئەمما ، بۇ ئوقۇغۇچىلارنىڭ كۆپ قىسمى ئۆز ئاتا - ئانىلىرى تەرىپىدىن ئۆلتۈرۈۋېتىلەتتى. مۇستەملىكىچىلەرنىڭ دەرسلىك ماتېرىياللىرىدا مۇستەملىكىچىلىك تارىخى بۇرمىلانغان. ئىندىئان مىللى قەھرىمانلىرى « ئەيسانىڭ دۈشمىنى» دېيىلىپ ھاقارەتلەنگەن. ئوقۇغۇچىلارغا ئىسپانچە يېڭى ئىسىملار قويۇلغان. ئۆز تىلىدىن قول ئۈزۈپ ، ئىسپان تىلىنى قوللانغانلارنى ئەتىۋارلاپ ئىشلەتكەن. مەكتەپلەردە يەنە « ئىنجىل» دا زىكرى قىلىنغان مۇقەددەس كىشىلەرنى مەدھىيىلەش ئەۋج ئالغان. ھەتتا مۇستەملىكىچىلەرنىڭ ئوبرازى كۆپتۈرۈلگەن. ئىندىئانلارنىڭ قارشىلىق ھەركەتلىرى ھەجۋىيلەشتۈرۈلگەن تىياتىرلارنى ئويناش

ئۇمۇملاشقان. مۇستەملىكىلەرنىڭ « ئىندىئان مائارىپىنى گۈللەندۈرۈش»
يولىدىكى بىر قاتار تەدبىرلىرى ئارقىسىدا ، 17 - ئەسىرنىڭ ئاخىرلىرىغا
كەلگەندە ئامېرىكا قىتئەسىدە ، يېڭى بىر ئەۋلات ئورنىتىلغان . « ئىندىئان
زىيالىيلىرى» شەكىللىنىپ ئۆز مىللىتىنىڭ خاراپلىشىشىنى تىزلەتكۈچى
كاتالىزاتورغا ئايلانغان ئىدى. ئامېرىكا مۇستەقىللىق ھەركىتى ، 1 - دۇنيا
ئۇرۇشى ، فاشىسىزىمغا قارشى ئۇرۇش قاتارلىق بىر قاتار چوڭ ئۆزگىرىشلەر
گەرچە ئىندىئان مائارىپىغا بەزى پايدىلىق شارائىتلارنى يارىتىپ بەرگەن
بولسىمۇ ، لېكىن ئۇلار يەنىلا مۇئارىپ سىياسىتىنىڭ سىرتىدا تۇرۇپ قالدى.
مۇستەملىكىچىلەر ئىندىئانلارنى «ئاز قوبۇل قىلىش، مەكتەپ پۈتتۈرگەنلەرنى
ئىشقا قويماسلىق» تىن ئىبارەت تەزدۈرۈش ھىيلىسى قوللىنىپ « ئوقۇش
قىزغىنلىقى يوق ياۋايى مىللەت» دىگەن قالپاقنى كىيگۈزۈپ قويدى.
نەتىجىدە ئىندىئانلارنىڭ ئەنئەنىۋى بىلىم چۈشەنچىلىرى ئىزچىللىقىنى
يوقۇتۇپ ، مىللى مائارىپ شەكلى پۈتۈنلەي خاراپلاشتى. ئىندىئانلار
مىسلىسىز دەرىجىدە نادانلىشىپ كەتتى .

6. بايلىق يۆتكەپ كېلىپ ئۆزىنى كۈچلەندۈرۈش ھىيلىسى

ياۋرۇپادا كاپىتالىزىم بىخ سۈرگەندىن كىيىن جاھانگىر ئەللەر بايلىق
تالان -تاراج قىلىش پائالىيتىنى تېخىمۇ كەسكىنلەشتۈردى. ئىسپانىيە
مۇستەملىكىچىلىرىنىڭ ئامېرىكا قىتئەسىنى تالان -تاراج قىلىشتا قىلمىغان
ئەسكىلىكلىرى قالمىدى. 1519 -يىلى مۇستەملىكىچى كورتىس ئازتېكلار
دۆلىتىگە باستۇرۇپ كىردى.

ئازتېك پادىشاھى سۇلھىيلىشىش نىيىتىدە كورتېسقا دىيامىتىرى ئالتە
ئىنگلىزچى كېلىدىغان ئىككى ئالتۇن لىگەن بىر قاپاق كېپەك ئالتۇن ۋە
باشقا نۇرغۇن سوۋغىلارنى تەقدىم قىلدى.كورتېس سوۋغىلارنى ئېلىۋېلىپلا
رەزىل نىيىتىنى ئاشكارلىدى .ئىككى سائەت ئىچىدىلا ئىككى مىڭ

ئىندىئاننىڭ جېنىغا زامىن بولىدى ۋە ئالته مىليون 300مىڭ ئامېرىكا دوللىرىغا باراۋەر ئالتۇن كۆمۈشنى بۇلاپ كەتتى.

1532 - يىلى پىسارو ئىنكا دۆلىتىگە ھۇجۇم قىلىپ ، پادىشاھ ئاتا خالىپانى ئەسىر ئېلىپ بىر ئۆيگە سولاپقويىدى ھەم ئىنكا ئىندىئانلارغا پادىشاھ قامالغان ئۆينى ئالتۇن كۆمۈش بىلەن تولدۇرۇپ بەرسە ، پادىشاھنى قويۇپ بېرىدىغانلىقىنى جاكارلىدى. پۈتكۈل ئىنكا ئاھالىسى ھەركەتكە كىلىپ ، ئۇزۇنلۇقى 22 ئىنگلىزچى كەڭلىكى 17ئىنگلىزچى ، ئېگىزلىكى 9ئىنگلىزچى كېلىدىغان بۇ ئۆينى ئالتۇن - كۆمۈش ،يامبۇلار بىلەن تولدۇرغان بولسىمۇ پىسارو بايلىققا ئېرىشىۋېلىپلا قىرغىنچىلىق ھەركىتىنى باشلىۋەتتى .مۇستەملىكىچىلەرنىڭ بۇ خىل بۇلاڭ -تالاڭ ھەركەتلىرى پۈتكۈل قىتئەنى قاپلىغاندىن كىيىن ، ھەر قايسى جايلاردا ئىندىئانلارنىڭ قارشىلىق ھەركەتلىرى ئارقا -ئارقىدىن مەيدانغا چىقتى. 1553 -يىلى چىلىدىكى ئالاۋكا ئىندىئانلىرى ئىچىدىن چىققان ياش قەھرىمان لۇدارۇ چىلى ئىندىئانلارغا باش بۇلۇپ ، مۇستەملىكىچىلەرنى تارمار قىلدى ھەم مۇستەملىكچى ئارمىيە قۇماندانى بالدىۋىنى ئەسىر ئالدى .لۇدارۇ پۈتۈن خەلق توپلانغان مەيداندا بالدىۋىنىگە :«سەن ئالتۇن بولغىلى كەلگەن ، بىز سىنى ئالتۇنغا تويغۇزۇپ قويايلى» دەپ خىتاپ قىلىپ ، قايناپ تۇرغان ئالتۇن ئېرىتمىسىنى ئۇنىڭ ئاغزىغا قۇيدى. ئەمما خائىنلارنىڭ كۆپلەپ مەيدانغا كىلىشى سەۋەبىدىن ئىندىئانلارنىڭ قارشىلىق ھەركەتلىرى تېزلا مەغلۇپ بولدى.

مۇستەملىكىچىلەر تېخىمۇ كۆپ بايلىققا ئېرىشىش مەقسىتىدە مېكسىكا ، پېرۇ بولىۋىيە ، ۋە يېڭى كرانادا قاتارلىق جايلاردا ئالتۇن -كۆمۈش كانلىرىنى كەڭ ئېچىپ ئىندىئانلارنى كۈنىگە 18سائەت ئىشلەشكە مەجبۇرلىغان. قامچا - كالتەك ئاستىدىكى ئېغىر ئەمگەك ۋە كانلارنىڭ بىخەتەرلىك ئىشلىرىنىڭ ناچارلىقى سەۋەبلىك كان سەيىسىگە تۇتۇلغانلارنىڭ بەشىدىن تۆت قىسمى ئۆلۈپ كەتكەن .شۇڭا، كان سەيىسگە تۇتۇلغانلارنىڭ دەپنە مۇراسىمىنى

ئالدىن ئۆتكۈزۈۋېتىش پۈتكۈل ئىندىئان جەمئىيىتىدە ئومۇمىي ئادەتكە ئايلانغانىدى. مۇستەملىكىچىلەر 1541 -يىلغا قەدەر 15مىليون ئىندىئاننىڭ جېنىغا زامىن بولغان .ئىسپانىيە 1574 -يىلغا قەدەر ئامېرىكا قىتئەسىگە 200مىڭ ئائىلىنى كۆچۈرۈپ بارغان بولۇپ ، ئۇلار كان -ئېكىنزارلىق ئېچىش ، سودا قىلىش، ئىندىئانلارغا نازارەت قىلىش ،خىزمەتلىرىنى ئىشلىگەن.

ئىندىئانلار كۆپلەپ قىرىلىپ كەتكەچكە ، مۇستەملىكىچىلەر ئەمگەك كۈچى تولۇقلاش ئۈچۈن ئىبلىس قولىنى ئافرىقىغا سوزغان. 19 -ئەسىرنىڭ 70 -يىللىرىغا قەدەر ئافرىقا 100مىليون نىگىر خەلقىدىن ئايرىلغان، بۇنىڭ 15مىليونىلا ئامېرىكىغا ساق بارالىغان .

«بەزىلەرگە بەخت ئېلىپ كەلگەن ئىش يەنە بەزىلەرگە كۈلپەت ئېلىپ كېلىدۇ.بىر سىنىپنىڭ ئازادلىققا چىقىشى ماھىيەتتە، ئىككىنچى بىر سىنىپنىڭ قۇللۇققا چۈشۈرۈلگەنلىكىدىن دېرەك بېرىدۇ» . (ئېنگېلس) . «ئامېرىكا قىتئەسىدە كانلارنىڭ ئېچىلىشى ، يەرلىك ئاھالىنىڭ قىرىپ تاشلىنىشى كاپىتالىستىك ئىشلەپچىقىرىش دەۋرىنىڭ تاڭ نۇرى ئىدى... يېڭىدىن تۇغۇلغان كاپىتالنىڭ بېشىدىن تاپىنىغىچە قان ۋە زەرداپ تېمىپ تۇراتتى» (ماركس) .

مۇستەملىكىچىلەر ئىندىئانلارنى زۇلمەتلىك تۇرمۇشقا مۇپتىلا قىلىش بەدىلىگە ، ئۇلارنىڭ سۆڭەكلىرى بىلەن يۇغۇرۇلغان ئالتۇن -كۈمۈشلەرنى ھەدەپ ياۋروپاغا يۆتكىگەن. 1545 -1560 -يىللار ئارلىقىدا ئىسپانىيەگە ئامېرىكىدىن 5500كىلوگرام ئالتۇن ، 246مىڭ كىلوگرام كۈمۈش توشۇلۇپ تۇرغان .(باشقا بايلىقلار تېخىمۇ كۆپ). ئەزەلدىنلا سېرىقتال سەۋىيىدىن يۇقىرى تۇرمۇش مۇھىتىغا ئېرىشەلمەي كەلگەن ئىسپان ئاق سۆڭەكلىرى ئامېرىكىدىن بولاپ كېلىنگەن بۇ ھارام بايلىقلارغا ئۆزىنى ئاتتى. ئۇلار بۇ بايلىقلارنى پۈتۈنلەي ئۆزلىرىنىڭ ئەيش -ئىشرەتلىك تۇرمۇشىغا سەرپ قىلىپ

مىسلىسىز دەرىجىدە چىرىكلىشىپ كەتتى. ئۇلاردا كاپىتالىزىم تەرەققىي قىلالمىدى . ئىسپانىيەگە كەلگەن ئامەت باشقا جاھانگىرلارنىڭ كۆزىنى قىزارتتى . ئەنگىلىيە دەسلەپتە ئامېرىكىدىن ئىسپانىيەگە توشۇلىۋاتقان بايلىقلارنى بۇلاش بىلەن شۇغۇللىنىپ 1577 -1580 -يىللىرىدا 4مىليون 700مىڭ فونت ستېرلىڭ قىممىتىدىكى بايلىققا ئېرىشتى.ئۇلار 1584 -يىلى شىمالىي ئامېرىكىنى ئىسپانىيىدىن تارتىۋېلىپ ۋىرگىنىيە مۇستەملىكىسىنى شەكىللەندۈردى. پورتۇگالىيەمۇ برازىلىيىنى بازا قىلىپ تۇرۇپ ، جەنۇبى ئامېرىكىدا ئىسپانىيە بىلەن مۇستەملىكە تالاشتى. گوللاندىيە ئاتلانتىك ئوكياننى قامال قىلىۋالدى .1609 -يىلى فىرانسىيە شىمالى ئامېرىكىغا بېسىپ كىرىپ ئەنگىلىيە بىلەن مۇستەملىكە تالاشتى. شۇنداق قىلىپ ،ئۆز ئاجىزلىقىغا باقماي ناھايىتى كەڭ جايلارغا مۇستەملىكچىلىك تورى يايغان ئىسپانىيە ئامېرىكا قىتئەسىدىكى مۇستەملىكە جايلىرىنىڭ كۆپ قىسمىنى باشقا جاھانگىرلارغا تارتقۇزۇپ قويدى.

7. قەبىلىۋازلىقتىن پايدىلىنىپ پارچىلاپ يوقىتىش ھىيلىسى

مۇستەملىكچىلەر كىلىشتىن ئىلگىرى ئىندىئانلار جەمئىيىتىدە ئانىلىق ئۇرۇقداشلىق تۈزۈلمىسىدىن تارتىپ دۆلەت تۈزۈلمىسىگىچە بولغان ئارلىقتىكى پۈتكۈل فورماتسىيە شەكىللىرى تەڭلامەۋجۇت ئىدى. قەبىلىۋازلىق ئىنتايىن تەرەققى قىلغانىدى. ھەر قەبىلە ئۆز ئىگىلىكىگە ماس كىلىدىغان زېمىندا مۇستەقىل ياشايتتى ،ئىجتىمائى سەۋىيىسىمۇ تەكشىسىز ئىدى .قەبىلەر ئوتتۇرىسىدا دائىمئۇرۇش بولۇپ تۇراتتى .بولۇپمۇ مايا دۆلىتى ،ئازتېك دۆلىتى ۋە ئىنكا دۆلىتىنىڭ ئارقا -ئارقىدىن قۇرلۇشى بوي سۇندۇرۇلغان قەبىلە ئەزالىرىنىڭ قەلبىدە قىساس دېغى قالدۇرۇلغانىدى مۇستەملىكچىلەر ئىندىئانلاردىكى بۇ خىل قەبىلىۋازلىق ھالىتىدىن ئۈنۈملۈك پايدىلانغان ئىدى. ئۇلار قەبىلىلەر مۇستەقىللىقىنى ھەدەپ بازارغا سېلىپ ،يەرلىك ئاھالىلەرگە ئىلگىرىكى قەبىلىسىنى قۇرۇپ بېرىشكە ۋەدە بېرىپ ئۇلارنى ئۆز

خانلىقىغا قارشى چىقىشقا كۈشكۈرتكەن ۋە كونازىددىيەتلەرنى تىرىلدۈرۈپ قەبىلىلەرئارا ئۆچمەنلىك پەيدا قىلىپ ،قەبىلىلەرنىڭ ئۆز ئارا ئۇرۇشۇپ قان تۆكۈشىگە سەۋەپ بولغان ھەمدە بىر قەبىلىنى يوقاتماقچى بولسا ئالدى بىلەن شۇقەبىلىگە دۈشمەن قەبىلىنى قولغا چۈشۈرۈپ ئۇنىڭدىن پايدىلانغان خۇددى ماركىس ئېيتقاندەك ،«ئىسپانىيەلىكلەر ئامېرىكا قىتئەسىگە ھۆكۈمرانلىق قىلغان چاغلىرىدا ،بىر قەبىلە باشلىقىنى تىرىك تۇتۇۋالسا بارلىق قەبىلە ئەزالىرىنىڭ پالەچ ھالغا چۈشۈپ قېلىپ ئۇرۇش قىلىشنى خالىمايدىغانلىقىنى بىلىۋالغان،شۇڭا ئۇلار ئالدى بىلەن پادىشاھ ياكى قەبىلە باشلىقلىرىنى قولغا چۈشۈرۈش ، ئۇنى ئۆز مەقسىدىگە يەتكۈچە تىرىك ساقلاش ھىيلىسىنى قوللانغان» .1519 -يىلى كورتىس ئازتېك پادىشاھىنى ئالداپ نەزەر بەنت قىلىۋالغان.ھەر قايسى قەبىلەر ئىتتىپاقلىشالمىغاچقا ئىككى يىل ئىچىدىلا ئازتېكلار مۇنقەرز قىلىنغان .

1533 - يىلى پىساررو ئىنكا دۆلىتىگە باستۇرۇپ بارغاندا ئالدى بىلەن پادىشاھلىق تەختىنى تارتىۋېلىش كويىدا يۈرگەن ئىنىدىئان ئاقسۆڭەكلەرنى ئۆزىگە تارتىپ ،ئۇلارغا تەختنى ئېلىپ بېرىش ۋەدىسىنى بېرىپ، ئۇلارنىڭ ياردىمىگە ئېرىشىپ ئالتە مىليون نوپۇسلۇق ئىنكا دۆلىتىنى ئۇڭايلا بېسىۋالغان.

1546 - يىلى يەنە بىر مۇستەملىكىچى مۇتەيىخ مايا دۆلىتىگە باستۇرۇپ بارغاندا ئىككى چوڭ قەبىلە ئوتتۇرىسىدا ھۇقۇق تالىشىش كۈرۈشى بۇلۇۋاتاتتى. مۇنتەيىخ«ئاۋۋال بىرى بىلەن ئىتتىپاقلىشىپ ئۇنىڭ دۈشمىنىنى يوقىتىش ،ئارقىدىن ئۇنىمۇ ساق قويماسلىق »ھىيلىسىنى ئىشلىتىپ ئىمپېرىيە دەرىجىسىگە يەتكەن مايا دۆلىتىنى ئازغىنا ئەسكەر بىلەن مۇنقەرز قىلغان.

8. رەزىل ۋاستىلەرنى قوللىنىپ جىسمانىيەتنى قۇرۇتىش ھىيلىسى

ئىسپانىيە مۇستەملىكىچىلىرى ئىندىئانلارنى دەسلەپكى قەدەمدە مۇستەملىكىسىگە ئايلاندۇرۇپ بولغاندىن كېيىن، نۇقۇل ئىقتىسادىي ئۇنۇم قوغلاشتى ئۇلار ئىندىئانلار تېرىشنى بىلىدىغان«47خىل مۇستە زىرائەت - ئۈسۈملۈككەقانائەت قىلماي باشقا قىتئەلەردىن يەنە 200خىل زىرائەت كۆچۈرۈپ باردى .ئىندىئانلارنى ئىبىرىيە يېرىم ئارىلىغا خاس ئىگىلىك شەكلى ۋە قورال سايمانلارنى قوللىنىشقا مەجبورلىدى.ملىكچىلەر دېھقانىنىڭ قولىدا بىر پارچە يەر بولسىلا ھەممىنى ئۇنتۇيدۇ»دەپ قارىغاچقا ،ئىندىئانلارنىڭ قولىدىكى يەرنى تارتىۋالماي، يەرسىزلەندۈرۈشنىڭ يەنە بىر خىل شەكلى -ئېغىر باج -سېلىق ۋاستىسىدىن پايدىلاندى. يىل ئاخىرىدا ھۇسۇلنىڭ يېرىمىنى (بەزى جايلاردا ئۈچتىن بىر ياكى ئۈچتىن ئىككى قىسمىنى)باج -سېلىققا ھېسابلاپ تۇتۇپ قالدى. ياۋرۇپادا قايسى مەھسۇلاتنىڭ بازىرى ئىتتىك بولسا ئىندىئانلارنى شۇ خىل زىرائەتلەرنى تېرىشقا مەجبۇرلىدى،ياۋرۇپادىن كۆپلەپ مال -چارۋا يۆتكەپ كىلىپ ئىندىئانلارغا مەجبۇرى باققۇزدى.ئىندىئانلارنى ئالداپ ئۈزۈقلۇق قىممىتى ئىنتايىن تۆۋەن نەرسىلەرنى يېيىشكە كۆندۈردى .ئۈزۈقلۇق يېتىشمەسلىك ،يۇقۇملۇق كېسەل، ئېغىر ئەمگەك قاتارلىق سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن ئىندىئانلار تۈركۈم -تۈركۈملەپ قىرىلىپ كەتتى .مۇستەمىكچىلەر يەنە ئىندىئانلارنىڭ قولىدىكى بايلىقىنى يېيىۋېلىش مەقسىتىدە ئۆزلىرى ئويدۇرۇپ چىققان «جەننەت بىلىتى »نى يۇقىرى باھادا زورلاپ ساتتى. ئۆلگۈچى ئىندىئانلاردىن قالغان مىراسىنىڭ يېرىمىنى ئۆلگەندىن كېيىنكى دۇئا - ئىلاۋەت ھەققىگە تۇتۇپ قالدى.شۇنداق قىلىپ ئىندىئانلرنىڭ ھايۋاندىن ھېچ پەرقى قالمىدى.ئىندىئان دىنلىرىدا ھاراققا چىلانغان قوناقنى ئوت كۆيدۈرۈپ ئىلاھلارغا نەزىر قىلىش ئادىتى بار ئىدى.مۇستەملىكچىلەر بۇ ئادەتنى خىرىستىئان دىنىنىڭ مۇناسىۋەتلىك تەرەپلىرى بىلەن بىرلەشتۈرۈپ ئىندىئانلارنى ھاراققا قىزىقتۇردى.1544 -يىلى مېكسىكىدا تۇنجى ھاراق

زاۋۇتى قۇرۇلغاندىن باشلاپ، جاي-جايلاردا زەھەرلەش كۈچى زور بولغان يۇقىرى گرادۇسلۇق ھاراق ئىشلەيدىغان زاۋۇتلار كەينى-كەينىدىن قۇرۇلدى. ھاراق بوتۇلكىلىرىمۇ يىراق-يېقىندىكى يېزىلارغا قەدەر ئومۇملاشتى؛ ھەممە نەرسىدىن ئايرىلغان ئىندىئانلار بىراقلا بېرىلىپ كەتتى ھاراق ئىندىئانلارنى زەئىپلەشتۈرۈپ، جەڭگىۋارلىقنى يوقاتتى ئۇلار ساقال قويۇشقا قارا رەڭلىك كىيىم كىيىشكە ئادەتلەنگەن ئىسپانىيەلىكلەردىن ئۆلگۈدەك قورقىدىغان(ئىندىئان دىنىدا ئۆلۈم ئىلاھى ساقاللىق سۈپەتتە تەسۋىرلىنەتتى، قارا رەڭمۇ بالايى-ئاپەتنىڭ سىمۋولى ئىدى)، ھەتتا ئون ئىندىئان بىر ئىسپانىيەلىكنى ئۆلتۈرۈۋېتىشكە جۈرئەت قىلالمايدىغان ھالغا چۈشۈپ قالدى ئۆزلىرىنىڭ يوغان بەستى بىلەن كولۇمبوغا يۇنان ئەپسانىلىرىدىكى «گىگانت ئادەملەر»نى ئەسلەتكەن ئىندىئانلار ھاراققا بېرىلگەندىن كېيىن ،بارغانسېرى كىچىكلەپ ،ئاجىزلىشىپ كەتتى.ئىندىئانلار دۇنيادا تۇنجى بولۇپ توغۇت چەكلەش دورىسىنى ئىشلەتكەن بەقۇۋۋەت خەلق ئىدى.ھاراققا بېرىلگەندىن كېيىن ،ئۇلارنىڭ بۆرىكى ئاجىزلاپ ، ئۇرۇقى يۇچەكلىشىپ ئەۋلاد قالدۇرالمايدىغان دەرىجىگە يەتتى .ھەتتا بىر نەچچە بوتولكا ھاراقنى دەپ خائىنلىق قىلىدىغان ساتقىنلارمۇ بىر نەچچە يۈز بوتۇلكا ھاراققا ئۆز زېمىنىنى تىگىشىۋېتىدىغان قەبىلە باشلىقلىرىمۇ كۆپلەپ چىقتى.

ياۋروپا سانائەت ئىنقىلابىدىن كېيىن ئىندىئانلارغا قارىتىلغان قۇتلۇق سىياسىتى ئۆلۈم سىياسىتىگە ئالماشتى.ئامازون دەريا ۋادىسىدىكى ئىككى مىليونغا يېقىن ئىندىئان خەلقى مۇستەملىكىچىلەرنىڭ بۇ جايدا كان ئېچىش، زاۋۇت قۇرۇشقا نارازىلىق بىلدۈرۈپ ،چەت جايلارغا كۆچۈشكە قارشى تۇرغاچقا مۇستەملىكىچىلەر سۇ ئارقىلىق مەخپىي تارقاتقان مىكروبتا يۇقۇملىنىپ پۈتۈنلەي قىرىلىپ كەتتى(ھازىر 100مىڭچە ئىندىئان قالدى).شەرقىي شىمال كولۇمبىيە ئورمانلىقىدىكى كادىيە ئىندىئانلىرى ئۆزلىرى ئاچقان ئالتۇن كانىنىڭ ئىگىلىك ھوقۇقىنى مۇستەملىكىچىلەرگە

ئۆتكۈزۈپ بېرىشنى خالىمىغاچقا ،مۇستەملىكىچىلەر تەرىپىدىن ئۇزۇق -تۈلۈك جەھەتتە قامال قىلىنىپ،سىل كېسىلى بولۇپ قىرىلىپ تۈگىدى.بىرازىلىيە ئىسسىق بەلباغ ئورمانلىقىدىكى ئىندىئانلار مۇستەملىكىچىلەر قەستەن يۇقتۇرغان قىزىل كېسىلى بىلەن يۇقۇملىنىپ قىرىلىپ كەتتى. باشقا نۇرغۇن جايلاردىكى ئىندىئانلارمۇ مۇستەملىكىچىلەر «ئىئانە» قىلغان ،يۇقۇملۇق كېسەلگە گىرىپتار بولغۇچىلار كىيىپ تاشلىۋەتكەن كىيىملەرنى كىيىپ،يۇقۇملىنىپ قىرىلىپ كەتتى .بەزى مۇستەملىكىچى كاتتىباشلىرى«ئەيسا خرىستىئان دىنىغا بايلىق ياراتقۇچىلارنى قوللايدۇ»دېگەنىدەك دىنىي نىقابقا ئورۇنىۋېلىپ ،ئاشكارا ھالدا «ئىندىئانلار ئىنسانلارنىڭ نەسلى ئەمەس كۆيدۈرۈش ،پارتلىتىش ئارقىلىق ئۇلارنى قۇرۇتىۋېتىش كېرەك»دەپ جار سالدى .ھەتتا ،مۇستەملىكىچىلەر ۋىنېسۇئېلا،ئامازون دەريا ۋادىلىرىدىكى،كارىب دېڭىزى ساھىلىدىكى ئىندىئانلارنى ئەمگەككە سېلىش باھانىسىدا يىرتقۇچ ھايۋان ،زەھەرلىك ئىلان ،تىمساق،كىت،كۆپ جايلارغا باشلاپ بېرىپ يىيرتقۇچ جانلىقلارغا يەمچەك قىلىپ يۇقۇتىۋەتتى .مۇشۇنداق رەزىل ۋاستىلەر ئالدىدا 40مىليون نۇپۇسلۇق ئىندىئان خەلقىدىن ھازىر قالغىنى بىر مىليوندىن سەل ئاشىدۇ.

www.docin.com

9. خەلقئارا مەۋجۇتلۇق ئىنتېرناتسىئونالىنىڭ خىتابى -قالدۇق ئىندىئانلارنىڭ باھارى

1969 - يىلى لوندوندا خەلقئارا مەۋجۇتلۇق ئىنتېرناتسىئونالىنىڭ قۇرۇلۇشى مۇستەملىكە ئاستىدا يوقىلىشقا يۈزلىنىۋاتقان ئىندىئانلارغا باھار شامىلى ئېلىپ كەلدى.مەۋجۇتلۇق ئىنتېرناتسىئونالى «بىز ئەڭ ئەقەللىي ھوقۇقنى -مىللەتلەرنىڭ ئەلمىساقتىن ياشاپ كەلگەن ئۆز زېمىنىدا ھاقارەتلەنمەي ئاچ -يالىڭاچ قالماي ئەركىن ياشاش ھوقۇقىنى قوغداش ئۈچۈن كۈرەشىمىز»دېگەن بۇرچنى ئۆزىگە قىبلىنامە قىلغان .80 -يىللاردا پانامادىكى «قىزىلتاغ»ۋادىسىدا لوندوندىكى بىر شىركەت 22مىليارد دوللار مەبلەغ سېلىش بەدىلىگە دۇنيادىكى ئەڭ چوڭ مىس كان ئاچماقچى بولغان

ۋە بۇ جايدىكى بىر مىليوندىن ئارتۇق ئىندىئان خەلقىنى سىرتقا قوغلىغان چاغدا،ئىنتېرناتسيونال «يەرلىك خەلقنىڭ ئۆز مۇھىتىدىن ئايرىلغانلىقى ئۇلارنىڭ ھالاك بولغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ»،«يەرلىك ئاھالە ئەتراپقا كۆچسە ئۇلار ئوتتۇرىسىدىكى ئىنسانىي مۇناسىۋەت تورى بۇزۇلۇپ ،غۇرۇرى دەپسەندە بولىدۇ...يەرلىك خەلقنىڭ مەۋجۇتلۇق ھوقۇقىنى قوغدايلى،ئۇلارغا ئۆزىنى قوغداش تاكتىكىلىرىنى ئۆگىتەيلى،مەدىنىيەتلىك جەمىيەتنىڭ ئۇلارۋا بولغان زېمىنىنى ئازايتايلى»دەپ ئېتىراز بىلدۈردى.

ئامېرىكىلىق ئىنسانشۇناس يوھان لېنىدېن ھۆكۈمەتنىڭ «ئېچىش »سىياسىتىنىڭ تەسىرىدە ئىندىئانلارنىڭ نەسلى قۇرۇپ كېتىشكە يۈزلەنگەنلىكىنى ،بىر نەچچە ئون يىل ئىچىدىلا برازىلىيەدىكى 270ئىندىئان قەبىلىسىنىڭ 90نەچچىسىنىڭ يوقىلىپ كەتكەنلىكىنى ئۇچتىن ئىككى قىسىم قەبىلىنىڭ ئادەم سانىنىڭ مىڭغىچە يەتمەيدىغانلىقىنى ئاشكارىلىدىغاندىن كېيىن ،برازىلىيەلىك ئىنسانشۇناس داشى رىبلو ماقالە ئېلان قىلىپ «پەقەت قىلچە ئىقتىسادىي قىممىتى يوق دەپ قارالغان جايلاردىلا ئىندىئانلارىۋت قويغۇدەك زېمىنغا ئېرىشەلەۋاتىدۇ،قۇيەردە بايلىق بارلىقى سېزىلگەن كۈندىن باشلاپ شۇ جايدىكى ئىندىئانلارغا قىيامەت باشلىنىدۇ»دەپ نارازىلىق بىلدۈردى.مەۋجۇتلۇق ئىنتېرناتسيونالنىڭ ئەزاسى بىنتېرى ئامېرىكا ھۆكۈمىتىگە باياناتنامە تاپشۇرۇپ «بىز ھۆكۈمەتتىن ئاچماسلىق...نى تەلەپ قىلمايمىز، بىز پەقەت ھۆكۈمەتتىن ئېچىش پىلانى تۈزىدىغان چاغدا يەرلىك مىللەتلەرگە قانچىلىك ئاۋارىچىلىق كەلتۈرىدىغانلىقنى ئويلىنىشنى، ئۇلارنىڭ كېيىنكى تەقدىرىنىمۇ پىلانغا كىرگۈزۈشنى تەلەپ قىلىمىز»دەپ تەلەپ قويغان.

ئىنسانشۇناسلار ھازىر دۇنيادا ئەڭ ئىلغار دەپ قارىلىۋاتقان تۇغۇت چەكلەش دورىسىنىڭ ئىندىئانلارنىڭ مىڭ يىللار ئىلگىرىكى ئىجادىيىتى ئىكەنلىكىنى، ئامېرىكا ئارمىيىسىنىڭ پارس قولتۇقى ئۇرۇشىدا ئىندىئانلار

مىلادىدىن ئىلگىرى ئىجاد قىلغان دورىلارنى ئىشلەتكەنلىكىنى ئاشكارىلاش ئارقىلىق، ئىندىئانلارنىڭ ئەنئەنىۋى ئىگىلىك شەكلىنىڭ، قول ھۈنەرۋەنچىلىكىنىڭ،ئاڭ سىستېمىسىنىڭ قىممىتىنى تەشۋىق قىلىدى .شۇنىڭدىن كېيىن بىر مۇنچە ئالىملار «بىلىمنى ساقلاپ قېلىشنىڭ ياخشى چارىسى ئۇنى ئۆزى پەيدا بولغان زېمىندا ئىزچىللىققا ئىگە قىلىش ئىندىئانلارنى ئىقتىسادىي ئۇنۇمگە قىزىقتۇرۇش يولى ئارقىلىق ئۇلارنىڭ ئەنئەنىۋى ئىگىلىك شەكلىنى داۋاملاشتۇرۇشنى قولغا كەلتۈرۈش كېرەك »دەپ ھېسابلىغاندىن كېيىن ،مەۋجۇدلۇق ئىنتېرناتسىئونالىنىڭ ئامېرىكا شۆبىسى ئامازۇن ۋادىسىدا «مەدىنى مىراسلارنى قوغداش ئورنى »قۇرۇپ، ئامازۇن ھاۋزىسىدا چىققىدىغان ھەر خىل مېۋە ئۆسۈملۈك مېيى ۋە دورا ئۆسۈملۈكلىرىنى گۈل -گىياھ جەۋھەرلىرىنى خەلقئارا بازارغا سالغان مەسئۇل خادىملارنىڭ مۆلچەرلىشىچە بۇ ئورۇن 20يىلدا 15مىليارت ئامېرىكا دوللىرىلىق ساپ پايدا يارىتىدىكەن،بۇ جايدىكى ئىندىئانلار يىلىغا بىر مىليارت ئامېرىكا دوللىرىغا ئېرىشىدىكەن ،ئۇلار بۇ پۇل ئارقىلىق مەكتەپ ،دوختۇرخانا ، مىللى كارخانىلارنى قۇرىدىكەن.

1989 - يىلى كالفورنىيەدە «شامان دورىلىرى»شىركىتى ئېچىلغان . بۇ شىركەتمۇ ئىندىئانلارغا زور مىقداردا پايدا يارىتىپ بەرگەن.نىيو -يۇرك ئۆسۈملۈك تەتقىقات ئورنىنىڭ باشلىقى بېلىك ئۆزىنىڭ پەقەت ئىندىئانلارلا تېرىشنى بىلىدىغان زىرائەتلەر ئىچىدىن راك ۋە ئەيدىز كېسەللىكلىرىگە شىپا بولىدىغان ماددىنى دەسلەپكى قەدەمدە بايقىغانلىقىنى تەتقىقاتى مۇۋەپپىقىيەت قازانسا ئىندىئانلارنىڭ نۇرغۇن پايدىغا ئېرىشىدىغانلىقىنى ئېلان قىلغان.

يېڭى گۋىنىيەگە تۇنجى قېتىم بارغان ئاۋستىرالىيىلىك پېتربات 70 - يىللاردا بۇ جايدا بىر ساياھەت ئورنى ئاچقان ،ھەر يىلى ئون مىڭدىن ئارتۇق ساياھەتچىنى كۈتىۋالغان ھەم بۇ جايدا ئېرىشكەن پايدىنىڭ كۆپ قىسمىنى

يەرلىك ئېپتىدائىي مىللەتلەرگە ئىئانە قىلىشۇەتكەن. يېقىنقى يىللاردا ئىندىئان يېزىلىرىغا بارغان ساياھەتچىلەر ھەر بىر ئىندىئان ئاقساقىلىنىڭ ئەتراپىغا 2 -3يۈز ياشنىڭ توپلىشىپ قەدىمكى مەدەنىيەت ئەنئەنىلىرىنى ،ئاڭ -چۈشەنچىلىرىنى ئۆگىنىۋاتقانلىقىنى، بۇرۇن شەھەرلەرگە قېچىپ كەتكەن ئىندىئان ياشلىرىنىڭمۇ ئارقا -ئارقىدىن ئۆز يۇرتلىرىغا قايتىۋاتقانلىقىنى كۆرگەن.

"ئاسىيا كىندىكى گېزىتى" نىڭ 96 -يىل 1 -ئايلىق سانلىرىدىن ئېلىندى.

http://www.tirkax.cn/bbs/viewthread.php?tid=8

ئېلكىتاب تۈزگۈچى :يانار تاغ

2009/10/11

docin 豆丁
www.docin.com

ئوقۇرمەنلەر سەمىگە :

ئەسسالامۇئەلەيكۇم ، ئوقۇرمەن .

بۇ ئېلكىتاب شەخسنىڭ قىزىقىشى ۋە ئەجىر قىلىشى نەتىجىسىدە دوستلارنىڭ ئوقۇپ پايدىلىنىشى ۋە مەنپەئەتلىنىشى ئۈچۈن تۈزۈلۈپ ، توردا ھەقسىز تارقىتىلدى .

ئېلكىتابقا كىرگۈزۈلگەن ئەسەرلەرنىڭ كېلىش مەنبەسى ئىنتېرنېت بولۇپ ، ئەسەرلەرنىڭ ئاپتورلۇق ھوقۇقى ۋە ئەسەردىكى كۆز قاراشلار ئەسلى ئاپتورغا مەنسۇپ . (ئەسەرنىڭ باشقا ھوقۇقلىرى ئەسەرنى نەشىر قىلغان ئورۇن ، شۇ ئەسەرنى تورغا يوللىغۇچى ۋە ھۆقۇق بېرىلگەن تور بېكەتكە مەنسۇپ) .

بۇ ئېلكىتابنى سودا ئىشلىرى ۋە باشقا ھەر قانداق قانۇنسىز يوللارغا ئىشلىتىشكە بولمايدۇ . ئەگەر ئاپتورنىڭ ياكى نەشىر ھوقۇقىغا ئىگە ئورۇنلارنىڭ رۇخسىتىسىز سودا ياكى باشقا قانۇنسىز ساھەلەردە ئىشلىتىپ، بىرەر مەسىلە كۆرۈلسە بارلىق ئاقىۋەتكە شۇ كىشى ياكى ئورۇن مەسئۇل ، ئېلكىتاب تۈزگۈچى ۋە تارقاتقۇچى بلوگ ھېچقانداق مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئالمايدۇ !

ئەگەر سىز ئاپتورلۇق ھوقۇقۇمغا ياكى نەشىر ھوقۇقۇمغا دەخلى قىلدىڭىز دەپ قارىسىڭىز ئېلخەت ئارقىلىق ئەسكەرتىپ قويۇڭ ، ياكى بىۋاستە ئېلكىتاب تارقاتقۇچى بلوگ ـــــ چوغدىل بلوگىدا سۆز قالدۇرۇپ قويسىڭىزمۇ بولىدۇ . بىز كونكېرت ئەھۋالغا ۋە تەلىپىڭىزگە ئاساسەن مۇناسىپ تەدبىر قوللىنىمىز .

ئەگەر چوغدىل بلوگى تۈزۈپ - تارقاتقان ئېلكىتابلارغا قارىتا پىكىر - تەكلىپىڭىز بولسا بىزدىن ئايىمىغايسىز . بىز كېيىنكىلىرىنى تېخىمۇ مۇكەممەللەشتۈرۈپ تۈزۈپ تارقىتىمىز . بلوگىمىزدىكى يازمىلار ، ئېلكىتابلار ۋە باشقا چۈشۈرۈش ماتېرىياللىرى داۋاملىق يېڭىلىنىپ ۋە مۇكەممەللىشىپ تۇرىدۇ . يۇقىرىدىكى ئەسكەرتىش ئاساسىدا خالىغانچە چۈشۈرۈپ پايدىلانسىڭىز بولىدۇ .

بلوگىمىز تۈزۈپ - تارقاتقان ئېلكىتابلار ۋە باشقا ماتېرىياللار سىزگە نەپ يەتكۈزگەن ، يارىغان بولسا بلوگىمىزغا پات - پات قەدەم تەشرىپ قىلىڭ . چوغدىل بلوگىنىڭ كەلگۈسى تەرەققىياتى ئۈچۈن ، بلوگىمىزنى قوللاش يۈزىسىدىن ھەر قېتىم كەلگىنىڭىزدە بلوگدىكى ئېلانلارنى بىر قېتىم چېكىپ قويۇشنى ئۇنۇتماڭ ، رەھمەت .

ھۆرمەت بىلەن : چوغدىل بلوگىدىن چوغدىل .

ئېلكىتاب تۈزگۈچى : چوغدىل بلوگى ھەمكارلاشقۇچىسى __يانار تاغ

docin 豆丁
www.docin.com